

Chiasmus v písmech

Chiasmus představuje literární strukturu, která se vyskytuje v náboženských textech (Tóra, Starý zákon) ale i v textech starořeckých, babylónských a dalších. Jedná se o způsob vyjadřování starých židovských spisovatelů, proroků a učenců.

Původ slova *chiasmus* a jeho vlastnosti:

- Název je odvozen z řeckého písmene X (chí) podle propojení významů do kříže.
- Sled myšlenek vykazuje jisté uspořádání; to je následně zopakováno, ale v opačném pořadí.
- Chiasmus je tedy *inverzní typ paralelismu*.
- Jinými slovy – v chiasmu nalezneme paralelismus dvou celků, z nichž ten druhý má opačný slovosled nebo opačný sled myšlenek či témat.
- Pokud měla být v Písmech nějaká myšlenka či nauka zdůrazněna, byl k tomu často použit právě chiasmus.

Příklad paralelismu: Jakož se slitovává otec nad dítkami,
tak se slitovává Hospodin nad těmi, kteříž se ho bojí.
(Žalm 103:13)

Ukázka chiasmu – znázornění struktury:

z rad pro začínající řečníky:

Nedáš-li trochu ohně do své řeči,
pak tu svou řeč můžeš dát do ohně.

A) Nedáš-li trochu **ohně**
B) do své **řeči**,
B) pak tu svou **řeč**
A) můžeš dát do **ohně**.

grafické schema

Příklady chiasmu – Starý zákon

A) Mé úmysly
B) nejsou úmysly **vaše**,
B) a **vaše** cesty
A) nejsou cesty **moje**,
je výrok Hospodinův.

(Izaiáš 55:8)

A) Aby obrátil srdce **otců**
B) k **synům**,
B) a srdce **synů**
A) k **otcům** jejich,
abych přijda, neranil zemi prokletím.

(Malachiáš 4:6)

Příklady chiasmu – Nový zákon

A) Kdo **nalezne**
B) **duši svou**,
C) **ztratí** ji;
C) a kdo by **ztratil**
B) **duši svou** pro mne,
A) **nalezne** ji.
(Matouš 10:39, Bible kralická)

A) ... vždyť [vy] jste zemřeli
B) a **váš život** je
C) s **Kristem** ukryt
D) **v Bohu**.
C) Až se ukáže **Kristus**,
B) **váš život**,
A) tehdy se s ním ve slávě ukážete i **vy**.
(Koloslým 3:3–4, Bible 21)

- A** › Protož v **podobenstvích** mluvím jim,
B › že **vidouce, nevidí, a slyšíce, neslyší**, ani rozumějí.
C › A plní se na nich **proroctví Izaiáše**, řkouc:í:
D › Slyšením **slyšeti** budete, ale nesrozumíte; a hledíce, **hleděti** budete, a nepoznáte.
E › Nebo ztučnělo **srdce** lidu tohoto,
F › a **ušíma** těžce slyšeli,
G › a **oči** své zamhouřili,
G › aby někdy neviděli **očíma**,
F › a **ušíma** neslyšeli
E › a **srdcem** nesrozuměli, a neobrátili se, abych jich neuzdravil.
D › Ale oči vaše blahoslavené, že **vidí**, i uši vaše, že **slyší**.
C › Amen zajisté pravím vám, že mnozí **proroci** a spravedliví
B › žádali **viděti** to, co **vidíte**, ale neviděli, a **slyšeti** to, což **slyšíte**, ale neslyšeli.
A › Vy tedy slyšte **podobenství** rozsevače.

(Matouš 13:13–18)

Příběh Johna W. Welche

John Welch byl v roce 1967 mladým misionářem Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů sloužícím na misii v bavorském Regensburgu. Jako student lingvistiky se zajímal o historii jazyků a zjistil, že v jednom blízkém kněžském semináři pořádají pro zájemce vzdělávací kurzy. Se svým společníkem se do jednoho takového kurzu zapsali a ve svém volnu ho navštěvovali.

Jednou přednášející předčítal z knihy Paula Gächtera, jeziuitského kněze a profesora University Innsbruck o literárním umění v Matoušově evangeliu. Nadšeně vyprávěl o „hebrejských formacích“ Matoušova evangelia a uváděl je jako důkaz jeho autenticity. Tato hebrejská stopa představovala *chiasmus*. Starší Welch si v jednom katolickém knihkupectví knihu Paula Gächtera zakoupil a začal ji důkladně studovat.

Jednou ráno ho napadla myšlenka: „Nachází-li se typická hebrejská formace v Bibli, pak se nutně musí nacházet i v Knize Mormonově.“ Během svého ranního studia písem začal po těchto formacích pátrat a postupně objevil různé varianty chiasmu – Mosiáš, 1. Nefi, 2. Nefi, Alma, ...

Nadšeně o tom vyprávěl svému společníkovi i ostatním a o svém objevu také napsal profesoru Paulu Gächterovi. Ještě před svým návratem z misie se s ním v rakouském Innsbrucku setkal. Tehdy 80letý profesor Gächter staršího Welche přijal, prohlédl si jeho práci a prohlásil: „Jste šťastný mladý muž. Učinil jste životní objev.“

Chiasmus v Knize Mormonově – příklad 1 ⇒ 2. Nefi 29:13

A › A stane se, že Židé	A › a Nefité a Židé
B › budou míti slova	B › budou míti slova
C › Nefitů	C › ztracených kmenů Izraele;
C › a Nefité	C › a ztracené kmeny Izraele
B › budou míti slova	B › budou míti slova
A › Židů;	A › Nefitů a Židů.

Příklad 2 ⇒ 1. Nefi 15:9–11

- A** › A oni mi pravili: Netázali; neboť Pán nás s žádnými takovými věcmi **neobeznamuje**.
- B** › Vizte, pravil jsem jim: Proč jen **nezachováváte přikázání Páně?**
- C** › Proč jen chcete zahynouti pro **tvrdost srdce svého?**
- D** › **Nepamatujete** na věci, jež **Pán pravil?** –
- C** › Nebudete-li **zatrvozovati srdce své** a budete-li mne žádati ve víře věříce, že obdržíte,
- B** › a budete-li pilně **zachovávati přikázání má,**
- A** › zajisté budete s těmito věcmi **obeznámeni**.

Příklad 3 ⇒ 1. Nefi 17:36–39

- A** › Vizte, Pán stvořil **zemi**, aby byla obývána; a stvořil své děti, aby ji vlastnily.
- B** › A pozvedá **spravedlivý** národ a ničí národy **zlovolných**.
- B'** › A vyvádí **spravedlivé** do drahocenných zemí a **zlovolné** ničí a kvůli nim proklíná pro ně zemi.
- A'** › Panuje vysoko v nebesích, neboť ta jsou jeho trůnem a tato **země** je jeho podnožím.

Tento chiasmus – inverzní paralelismus – je pozoruhodný tím, že do něj Nefi začlenil ještě tři další paralelismy přímé: 1) stvoření země a jeho dětí – viz **A**; 2) odměna spravedlivých a trest zlovolných národů – viz **B** a **B'**; 3) Pánův trůn a jeho podnoží – viz **A'**.

Příklad 4 ⇒ Mosiáš 3:18–19

... ale lidé pijí zatracení své vlastní duše,

- A** › ledaže se **pokoří**
- B** › a stanou se jako malé **děti**
- C** › a uvěří, že spasení bylo a je a přijde
- D** › ve smírné krvi a **skrze smírnou** krev **Krista, Pána** Všemocného.
- E** › Neboť **přirozený člověk**
- F** › je nepřítelem **Boha**
- G** › a **byl** jím od pádu Adamova
- G** › a **bude** na věky věků,
- F** › ledaže se poddá nutkáním **Svatého Ducha**
- E** › a odloží **přirozeného člověka;**
- D** › a stane se svatým **skrze usmíření Krista Pána**
- C** › a stane se
- B** › jako **dítě**, poddajným, mírným,
- A** › **pokorným**, trpělivým, plným lásky, ...

Příklad 5 ⇒ Mosiáš 5:10–12

- A** › A nyní, stane se, že ten, kdo na sebe nevezme **jméno Kristovo**,
- B** › musí býti **nazván** nějakým jiným jménem;
- C** › tudíž, bude se nalézati **na levici Boží**.
- D** › A chtěl bych, abyste si také **pamatovali**, že **toto** je ono **jméno**, o němž jsem pravil, že vám dám,
- E** › a jež nebude nikdy **vymazáno**,
- F** › ledaže by to bylo skrze **přestupek**;
- G** › tudíž, **mějte se na pozoru**,
- F** › abyste se nedopouštěli **přestupku**,
- E** › aby toto jméno nebylo ze srdce vašeho **vymazáno**.
- D** › Pravím vám, chtěl bych, abyste **pamatovali** na to, abyste si udržovali **toto jméno** vždy napsáno v srdci svém,
- C** › abyste nebyli shledáni **na levici Boží**,
- B** › ale abyste uslyšeli a poznali hlas, jímž **vás zavolá**,
- A** › a také **jméno**, jímž vás nazve.

Příklad 6 ⇒ Alma 41:13–15

Ó synu můj, tak tomu není;

- A** › ale význam **slova znovuzřízení** je opět přivésti zpět
- B** › zlo ke zlu nebo tělesné k tělesnému nebo d'ábelské k d'ábelskému –
- c₁c₂** › **dobro** k tomu, co je **dobré**;
- d₁d₂** › **spravedlné** k tomu, co je **spravedlné**;
- e₁e₂** › **správné** k tomu, co je **správné**;
- f₁f₂** › **milosrdné** k tomu, co je **milosrdné**;
- Tudíž, synu můj, hled', abys byl
- f₂** › **milosrdný** k bratřím svým;
- e₂** › jedne **správně**;
- d₂** › sud' **spravedlivě**;
- c₂** › a čiň **dobro** neustále;
- a jestliže budeš všechny tyto věci činiti, pak obdržíš odměnu svou; ano,
- f₁** › bude ti opět navraceno **milosrdenství**;
- e₁** › bude ti opět navracena **spravedlnost**;
- d₁** › bude ti opět navracen **spravedlivý soud**;
- c₁** › a bude ti opět odměněno **dobrem**;
- B** › Neboť to, co vysíláš, se ti opět vrátí a bude znovuzřízeno;
- A** › tudíž, **slovo znovuzřízení** odsuzuje hříšníka plněji, a nikterak ho neospravedlňuje.

Příklad 7 ⇒ 2. Nefi 25:24–27

- A) 1 A přestože věříme v Krista, zachováváme **zákon** Mojžíšův
 2 a očekáváme vytrvale **Krista**,
 3 dokud nebude **zákon naplněn**.
 4 Tudíž, z tohoto **důvodu byl zákon dán**;
- B) pročez **zákon** se pro nás stal **mrtvým**
 a my jsme *obživeni v Kristu* pro svou víru;
 přece však zachováváme zákon kvůli přikázáním.
- C) A my mluvíme o *Kristu*,
 radujeme se v *Kristu*,
 kážeme o *Kristu*,
prorokujeme o *Kristu*
- C) a píšeme podle **proroctví** svých,
 aby děti naše mohly věděti,
 k *jakému prameni* mohou hleděti
 pro odpuštění hříchů svých.
- B) Pročez, promlouváme o zákoně, aby děti naše mohly znáti
mrtvost tohoto zákona; a ony tím, že budou znáti **mrtvost zákona**,
 mohou očekávati onen *život, který je v Kristu*,
- A) 4 a věděti, z jakého **důvodu byl zákon dán**.
 3 A poté, co **se zákon naplní**
 2 v **Kristu**, aby proti němu nemusely zatvrzovati srdce své,
 1 až bude třeba **zákon** zrušiti.

Příklad 8 ⇒ Eter 3:18–20

- A) A **sloužil mu** stejně, jako sloužil Nefitům; Pán slouží bratru Jaredovu
- B) a činil toto vše, aby tento muž mohl **poznati**, že on jest **Bůh**, pro ona
 mnohá veliká díla, která mu Pán ukázal. poznání Boha
- C) A pro poznání tohoto muže on nemohl býti zadržén, aby neviděl
 za závoj; a spatřil **prst Ježíšův**, spatřil prst Páně
- C) a když ho uviděl, padl v bázni; neboť věděl, že to je **prst Páně**;
- B) a již neměl víru, neboť věděl, nic nepochybuje. Pročez, maje toto dokonalé
poznání Boha, nemohl býti zadržén za závojem; poznání Boha
- A) tudíž uviděl Ježíše; a on **mu sloužil**. Pán slouží bratru Jaredovu

Příklad 9 ⇒ 3. Nefi 29:3–9

- A)** ...neboť vizte, Pán se rozpomene na **smlouvu** svou, **kteřou učinil** s lidem svým z **domu Izraele**. smlouva
s domem Izraele
- B)** A až uvidíte, že tato slova přicházejí mezi vás, potom **nemáte** již **opovrhovati** konáním Páně, neboť meč spravedlnosti jeho je v pravé ruce jeho; a vizte, onoho dne, budete-li opovrhovati konáním jeho, způsobí, že vás záhy zasáhne. nemáte
opovrhovati
- C)** **Běda tomu**, kdo opovrhne konáním Páně; ano, běda tomu, **kdo bude popíratí Krista** a díla jeho! popření
Krista
- D)** Ano, běda tomu, kdo bude popíratí zjevení Páně a kdo řekne, že Pán již nepůsobí **zjevením** nebo **proroctvím** nebo **dary** nebo **jazyky** nebo **uzdravováním** nebo **mocí Ducha Svatého!** zjevení,
proroctví,
dary, ...
- C)** Ano, a **běda tomu, kdo onoho dne řekne**, aby dosáhl zisku, **že skrze Ježíše Krista nemůže býti vykonán žádný zázrak**; neboť ten, kdo tak činí, bude jako syn zatracení, pro kterého nebylo žádného milosrdenství, podle slova Kristova! popření
Krista
- B)** Ano, a **nemáte** Židy přezíratí ani jimi **opovrhovati** ani se jim vysmívati, ani nikomu ze zbytku domu Izraele; neboť vizte, Pán pamatuje na smlouvu svou s nimi a učiní jim podle toho, jak přísahal. nemáte
opovrhovati
- A)** Tudíž nemáte se domnívati, že můžete zvrátiti pravou ruku Páně nalevo, aby nemohl vykonati soud k naplnění **smlouvy, kterou učinil s domem Izraele**. smlouva
s domem Izraele

Příklad 10 ⇒ Eter 12:27

- A)** A jestliže lidé přijdou ke mně, ukáži jim jejich **slabost**.
- B)** Dávám lidem slabost, aby mohli **býti pokorní**;
- C)** a **milost má** postačuje pro všechny, kteří se přede mnou pokaří;
- B)** neboť **pokoří-li se** přede mnou a budou-li mítí víru ve mne,
- A)** pak učiním, že **slabé věci** se pro ně stanou silnými.

Příklad 11 ⇒ 4. Nefi 27–34

- A)** A stalo se, že když **dvě stě a deset let uplynulo**, časový údaj
- B)** bylo **mnoho církví** v zemi; ano, bylo **mnoho církví**, které tvrdily, že znají Krista, leč popíraly většinu jeho evangelia, natolik, že přijímaly všelikou zlovolnost a udělovaly to, co je posvátné, tomu, komu to bylo zakázáno pro nehodnost. A tato církev se rozrůstala pro nepravost a pro moc Satanovu, který získával vládu nad jejich srdcem. A opět, byla tam jiná církev, která popírala Krista; a ti pronásledovali pravou církev Kristovu pro jejich pokoru a jejich víru v Krista; a pohrdali jimi pro mnohé zázraky, které byly mezi nimi vykonány. mnoho nepravých církví
- C)** Tudíž uplatňovali moc a pravomoc nad učedníky Ježíšovými, kteří zůstali s nimi, a uvrhovali je do vězení; ale mocí slova Božího, jež v nich byla, vězení pukala vedví, a oni šli činíce mezi nimi mocné zázraky. Nicméně, i přes všechny tyto zázraky lidé **zatvrzovali srdce své** a snažili se je zabít, stejně jako Židé v Jeruzalémě se snažili zabít Ježíše, podle slova jeho. zatvrzelá srdce
- D)** A uvrhli je do pecí ohnivých, a oni **vyšli a nic se jim nestalo**. Ježíšovi učedníci chránění
- D)** A také je vrhali do doupat divé zvěře, a oni si s divou zvěří hráli, stejně jako dítě s beránkem; a **vyšli z prostředku jejího a nic se jim nestalo**.
- C)** Nicméně, lidé **zatvrzovali srdce své**, zatvrzelá srdce
- B)** neboť byli vedeni mnohými kněžskými a falešnými proroky k tomu, aby budovali **mnohé církve** a aby činili všelikou nepravost. A bili lid Ježíšův; ale lid Ježíšův je nebil na oplátku. A tak rok od roku upadali do nevíry a do zlovolnosti, mnoho nepravých církví
- A)** až **uplynulo dvě stě a třicet let**. časový údaj

Závěr

Chiasmus vyskytující se v Bibli byl znám celá staletí, avšak objev chiasmu prolínajícího se mnoha verši Knihy Mormonovy má dalekosáhlý význam:

- Odkaz na dávný způsob vyjadřování hebrejských proroků potvrzuje proroctví, že dřevo Judovo (Bible) a dřevo Josefovo (Kniha Mormonova) tvoří jeden celek (Ezechiel 37:19).
- Poskytuje lingvistický důkaz pravosti Knihy Mormonovy.
- Vyvrací nařčení, že Joseph Smith si Knihu Mormonovu sám vymyslel a napsal (tedy že vznikla až v 19. století).
- Vyzvedává estetickou hodnotu Knihy Mormonovy v kategorii literárního umění.

Chiasmus v různých textech – můžete ho objevovat nebo sami vytvářet

- A) Muž má jedinou lásku
- B) – svět.
- B) Žena má jediný svět
- A) – lásku.

Peter Altenberg (1859–1919),
rakouský spisovatel židovského původu.

- A) Není-li tu ta,
  - B) kterou mám rád,
  - B) tak mám rád tu,
  - A) která tu je.
  - A) Neříkej, že nemůžeš,
  - B) když nechceš.
  - C) Přijdou dnové,
  - B) kdy budeš chtít,
  - A) a nebudeš moci.
- (z citátů Jana Wericha)

- A) Můžete spočítat,
- B) kolik semínek
- C) se nachází v jednom jablku.
- C) Ale kolik jablek se skrývá
- B) v jednom semínku,
- A) spočítat nemůžete.

Námět k zamyšlení pro každého učitele:
Dokáže snad kdokoliv z nás změřit dobrý vliv naší
dnešní výuky na budoucnost našich studentů?

- Když studenti nejsou vnímaví,
- A) asi je **nebudete moci učit**,
  - B) ale stále je můžete **mít rádi**.
  - B) A když je dnes budete **mít rádi**,
  - A) možná je zítra **budete moci učit**.

Jeffrey R. Holland

Vyberte si svou společnici pečlivě a s modlitbou; a když jste uzavřeli manželství, buďte jeden druhému naprosto věrni. U svého strýce a tety jsem si jednou všiml jedné rady k nezaplacení uvedené na malé zarámované plaketě. Stálo na ní:

- A) Zvol si,
- B) koho budeš milovat,
- B) a pak miluj toho,
- A) koho sis zvolil.

V těchto několika slovech se skrývá veliká moudrost. Oddanost v manželství je naprosto zásadní.

Thomas S. Monson: *Kněžská moc*, GK, duben 2011

Zdroje:

1. Religious Studies Center: *Chiasmus in the Book of Mormon*.
2. John W. Welch: Chiasmus in the Book of Mormon
3. Video: The Discovery of Chiasmus in the Book of Mormon
4. Elder Holland: The Greatness of the Evidence (video)
5. Why Is the Presence of Chiasmus in the Book of Mormon Significant? (krátké video)